

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ  
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ДЖЕНЧАКО ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА**



УДК 342.951:351.82

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ПРОФІЛАКТИКА  
ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ  
В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;  
фінансове право; інформаційне право

Автореферат  
дисертації на здобуття наукового ступеня  
кандидата юридичних наук

Дніпро – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права.

**Науковий керівник –**

доктор юридичних наук, професор

**Собакарь Андрій Олексійович,**

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,  
завідувач кафедри адміністративного права, процесу  
та адміністративної діяльності.

**Офіційні опоненти:**

доктор юридичних наук

**Дніпров Олексій Сергійович,**

Офіс Президента України,  
керівник Апарату;

кандидат юридичних наук

**Чудновський Олександр Вікторович,**

Департамент громадського порядку і цивільного захисту  
Дніпровської міської ради,  
директор.

Захист відбудеться 28 вересня 2021 року об 11-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у загальній бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26).

Автореферат розіслано 18 серпня 2021 року.

**Учений секретар  
спеціалізованої вченої ради**



**В.С. Березняк**

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми.** Ключовим елементом розвитку будь-якого суспільства на сьогодні є безпека дорожнього руху, від стану забезпечення якої залежить дотримання прав, свобод та законних інтересів громадян, інвестиційна привабливість України та її статус як транзитної держави, рівень правової свідомості та відповідальності учасників дорожнього руху, збереження здоров'я та потенціалу нації. Водночас стан дорожньо-транспортного травматизму та рівень аварійності на автошляхах країни продовжує залишатись доволі високим. Лише за останні шість років в Україні зареєстровано близько 200 тис. ДТП з постраждалими, у яких загинуло 26,5 тис. та травмовано 209 тис. осіб.

Подолання цих негативних тенденцій вбачається у комплексному застосуванні адміністративно-правових заходів, ключова роль серед яких належить заходам профілактики дорожньо-транспортного травматизму. Саме профілактика є важливим інструментом виявлення та усунення (нейтралізації) умов, причин і чинників, котрі сприяють вчиненню ДТП, однією з найважливіших форм боротьби з протиправними проявами на вулично-шляховій мережі країни, вихованні учасників дорожнього руху у дусі шанобливого ставлення до встановлених правил, норм і стандартів. Водночас, як не прикро констатувати, заходам адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму відводиться другорядна роль, що відповідно кореспондує низький рівень її ефективності у боротьбі із цими негативними явищами. Причиною цього є успадкована з радянських часів схильність відводити профілактиці вторинного значення, розглядати її не як первинний елемент загальнодержавної системи убезпечення дорожнього руху, а згадувати лише після резонансних ДТП чи значних сплесків дорожньо-транспортної аварійності.

Як наслідок, відсутність прикладів ефективного адміністративно-правового регулювання цієї сфери суспільних відносин, що можуть слугувати підґрунтям для розроблення сучасних нормативно-правових актів адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму, призвело до загального нерозуміння у вітчизняній науковій спільноті важливості наукових досліджень цієї сфери, адже й досі не розв'язано проблему обґрунтування сучасних шляхів удосконалення профілактики правопорушень правил дорожнього руху, оновлення системи суб'єктів її реалізації, не здійснено науковий пошук іноземного досвіду організації і здійснення профілактики дорожньо-транспортного травматизму, адаптація якого була б можливою в Україні.

Проблемна ситуація в сфері адміністративно-правової профілактики ДТП поглиблюється до того ж її фактичною невизначеністю. З одного боку спостерігається її очевидна нестабільність, а з іншого зростає правовий

нігілізм учасників дорожнього руху і, як наслідок, знижується ефективність протидії адміністративним «дорожнім» деліктам.

Розв'язання багатоаспектних питань профілактики дорожньо-транспортного травматизму, передбачає проведення цілеспрямованих наукових досліджень, яких на сьогодні виконано чимало. Варто хоча б згадати наукові праці Д.В. Белиха, В. М. Бесчастного, Д.Д. Бойка, С.І. Будника, Б.Ю. Бурбело, Р.В. Гаврілюка, Г. В. Галімшиної, А. В. Гаркуші, В.В. Гаркуші, Г. К. Голубевої, В.А. Головка, В.В. Гриценка, Т. О. Гуржія, С. М. Гусарова, Д.С. Денисюка, О.С. Дніпрова, М. М. Долгополової, О.В. Домашенка, В. В. Доненка, В.В. Донського, О.В. Дроздова, В. В. Єгупенка, Д.В. Жидкова, В.О. Заросила, Ю.С. Коллера, В.М. Лозового, Д.В. Мамчура, Ю.І. Марценишина, О.Л. Міленіна, М. А. Микитюка, В.Ю., Микульця, Р.І. Михайлова, Р.С. Мкртчана, В.Ф. Муцко, І.В. Новосардової, П.І. Пархоменка, О.С. Петренка, А. М. Подоляки, В. Г. Поліщука, В. Й. Розвадовського, О. Ю. Салманової, А.О. Собакаря, Л.І. Сопільника, В.В. Степаненка, Є.В. Циби, А.В. Червінчука, О.В. Чудновського, С.А. Ширіної, В. М. Шудрікова, О.С. Юніна, Х. П. Ярмакі, О. Н. Ярмиша та інших вчених, які досліджували проблеми убезпечення дорожнього руху засобами адміністративного права. Однак, необхідно констатувати, що питання профілактики правопорушень на транспорті найбільшою мірою досліджені в межах кримінально-правових наук, тоді як профілактику порушень правил, норм і стандартів у сфері дорожньої безпеки вивчено недостатньо. Дисертаційні дослідження В.В. Новікова «Адміністративно-правові основи профілактики порушень правил дорожнього руху Україні» (Київ, 1996 р.), А.В. Мілашевича «Проблеми профілактики адміністративних правопорушень на транспорті» (Ірпінь, 2001 р.), М.Ю. Веселова «Адміністративно-правова профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму в Україні» (Київ, 2009 р.), О.В. Дудника «Діяльність Державної автомобільної інспекції у запобіганні і протидії дитячому дорожньо-транспортному травматизму» (Київ, 2014 р.), Н.В. Давидової «Адміністративно-правове забезпечення пропаганди безпеки дорожнього руху в Україні» (Дніпро, 2019 р.), В.В. Приходька «Адміністративно-правова профілактика транспортних пригод в Україні» (Київ, 2020 р.) є скоріш виключенням з правил. Далеко не всі аспекти проблеми попередження дорожньо-транспортного травматизму в Україні та протидії йому можна вважати вивченими повною мірою, що й підкреслює актуальність теми дослідження.

Отже, на сьогодні існує нагальна потреба в комплексному, системному баченні процесу адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму, запобігання і протидії адміністративним правопорушенням на транспорті для відтворення цього процесу в адекватному понятійному й концептуальному вимірі.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Обрана тема дисертаційного дослідження спрямована на виконання основних

положень Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Пріоритетних напрямків розвитку правової науки на 2011-2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24.09.2010 № 14-10, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», ухваленій указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Транспортної стратегії України на період до 2020 року, ухваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2010 р. № 2174-р; Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275-р., Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р. Проблематика дисертаційного дослідження відповідає Пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2016-2020 рр., затвердженим на загальних зборах Національної академії правових наук України 03 березня 2016 року; враховує положення Пріоритетних напрямів розвитку правової науки за попередній період 2010-2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 вересня 2010 року. Тематика дисертації відповідає Перспективним напрямкам дисертаційних досліджень на здобуття ступенів кандидата та доктора наук з юридичних спеціальностей, затвердженим рішенням Президії Національної академії правових наук України від 18.10.2013 р. № 86/11, а також відповідає плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

**Мета і задачі дослідження.** *Мета* дисертації полягає у з'ясуванні на основі аналізу теоретичних засад, положень чинного законодавства, практики його реалізації й міжнародного досвіду сутності та визначенні особливостей адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму, виробленні науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо її вдосконалення.

Згідно з поставленою метою визначено такі основні *задачі* дослідження:

- з'ясувати сутність дорожньо-транспортного травматизму та визначити основні фактори, що його детермінують;
- розглянути дорожньо-транспортний травматизм як об'єкт адміністративно-правової профілактики;
- визначити поняття та з'ясувати сутність адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму;
- надати характеристику нормативним джерелам забезпечення дорожнього руху і профілактики дорожньо-транспортного травматизму;
- визначити систему суб'єктів адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму;

- охарактеризувати адміністративно-правові заходи адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму;
- окреслити основні шляхи вдосконалення адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду;
- виробити конкретні заходи, спрямовані на удосконалення вітчизняного законодавства та практики його реалізації у сфері профілактики дорожньо-транспортного травматизму.

*Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері адміністративно-правового забезпечення безпеки дорожнього руху.*

*Предметом дослідження є адміністративно-правова профілактика дорожньо-транспортного травматизму.*

**Методи дослідження.** Методологічною основою дисертації є сукупність методів і прийомів наукового пізнання, що дали можливість системно дослідити адміністративно-правову профілактику дорожньо-транспортного травматизму, розкрити теоретичні засади, організаційно-правовий механізм та особливості її здійснення. За допомогою логіко-семантичного методу та методу сходження від абстрактного до конкретного поглиблено понятійний апарат (розділи 1, 2). Зокрема, наукове дослідження правових категорій: «дорожньо-транспортний травматизм», «адміністративно-правова профілактика», «форми адміністративно-правової профілактики», «методи адміністративно-правової профілактики», «моніторинг дорожньо-транспортної аварійності», «адміністративне правопорушення у сфері дорожнього руху» проведено з урахуванням основ діалектики (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.3).

В роботі також застосовувалися й інші методи, а саме: структурно-логічний – для визначення ознак суб'єктів системи адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму (розділ 2, підрозділ 2.2), логіко-юридичний – дозволив здійснити дослідження форм, методів та адміністративно-правових заходів профілактики дорожньо-транспортного травматизму (підрозділ 2.3), соціологічні методи (спостереження, анкетування тощо) – для збирання й аналізу інформації, вироблення пропозицій щодо вдосконалення вітчизняного законодавства та практики його реалізації у сфері адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму; компаративний метод – для дослідження можливостей використання зарубіжного досвіду в удосконаленні адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму (підрозділ 3.1); методи юридичного моделювання, формально-правовий – для вивчення питання удосконалення адміністративно-деліктного законодавства у сфері дорожньої безпеки (підрозділ 3.2). Порівняльно-правовий метод сприяв з'ясуванню тенденцій розвитку законодавства в частині профілактики дорожніх правопорушень, що детермінують дорожньо-транспортний травматизм (підрозділи 2.3, 3.2).

*Нормативною базою дослідження є Конституція та закони України, міжнародні правові акти, міжнародні договори України, конституційні та*

правові акти інших країн, рішення Конституційного Суду України, укази Президента України, нормативно-правові акти органів виконавчої влади України. У ході дисертаційного дослідження було також використано міжнародні документи у сфері організації та забезпечення дорожньої безпеки та законодавство зарубіжних країн (Індії, Бразилії, Великої Британії, Німеччини, Польщі, Російської Федерації, Франції, Італії, США, Греції, Таїланду, Швеції, Швейцарії, Естонії, Австралії та інших країн розвинутої автомобілізації), досвід яких щодо ефективної адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму може бути імплементований в Україні.

*Науково-теоретичною базою дисертації є наукові праці українських та зарубіжних вчених з питань організації роботи транспорту, забезпечення безпеки дорожнього руху, адміністративного права, теорії держави і права, філософії, логіки, соціології, окремих галузей права (кримінального, цивільного, господарського, економічної теорії тощо). У роботі використано також енциклопедично-довідкову літературу.*

*Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять: дані Державної служби статистики України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства інфраструктури України, Міністерства охорони здоров'я України, Національної поліції України, Державної служби України з безпеки на транспорті (Укртрансбезпеки), аналіз політико-правової публіцистики, довідкових видань, фактологічних матеріалів щодо адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні тощо.*

**Наукова новизна одержаних результатів** визначається комплексним підходом до вивчення інституту адміністративно-правової профілактики в контексті застосування її основних заходів для убезпечення дорожнього руху та запобігання дорожньо-транспортному травматизму, пошуком шляхів підвищення її ефективності. У результаті виконаного дослідження сформульовано низку нових теоретичних положень, обґрунтовано висновки, рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України та практики його реалізації. Основні з них такі:

*у перше:*

– здійснено комплексний науковий аналіз теоретичних засад, механізму, особливостей нормативно-правового регулювання та практики здійснення адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму в контексті забезпечення безпеки дорожнього руху як невід'ємної складової національної безпеки країни;

– обґрунтовано необхідність визнання дорожньо-транспортного травматизму в якості пріоритетного об'єкта адміністративно-правової профілактики, що зумовлено запобіжним характером профілактичних заходів, які на ранніх стадіях унеможливають скоєння ДТП, сприяють підвищенню правосвідомості учасників дорожнього руху, формуванню у них безпечних навичок поведінки на вулично-дорожній мережі, визначенню потенційно-

небезпечних об'єктів дорожньої інфраструктури, місць концентрації дорожньо-транспортних пригод та аварійних ділянок, пошуку шляхів ефективного впливу на потенційні фактори, які детермінують дорожньо-транспортну аварійність;

– обґрунтовано доцільність запровадження паспортизації дорожньої безпеки певної адміністративно-територіальної одиниці як уніфікованої форми інформаційно-аналітичної документації, що дозволить комплексно відобразити стан дорожньої безпеки, оцінити ефективність застосування профілактичних заходів, визначити потенційно-небезпечні об'єкти дорожньої інфраструктури, визначити місця концентрації дорожньо-транспортних пригод та аварійних ділянок. Запропоновано створити правові основи паспортизації дорожньої безпеки шляхом внесення змін і доповнень до Закону України «Про дорожній рух» та прийняття постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок складання і використання паспортів дорожньої безпеки адміністративно-територіальної одиниці», яка б визначала порядок та методику здійснення дорожньої паспортизації;

– сформульовано концептуальне бачення нормативної складової організаційно-правового механізму профілактики ДТП, вдосконалення якої передбачає три варіанти розв'язання проблеми: по-перше, через доповнення Закону України «Про дорожній рух» окремим розділом X-A «Профілактика дорожньо-транспортного травматизму»; по-друге, шляхом прийняття Закону України «Про профілактику правопорушень» та визначення у ньому правових основ профілактики скоєння адміністративних деліктів у дорожньому русі; по-третє, через прийняття окремого Закону України «Про профілактику дорожньо-транспортного травматизму»;

*удосконалено:*

– визначення понять «дорожньо-транспортний травматизм», «адміністративно-правова профілактика», «форми адміністративно-правової профілактики», «методи адміністративно-правової профілактики», «моніторинг дорожньо-транспортної аварійності», «адміністративне правопорушення у сфері дорожнього руху» тощо;

– визначення поняття адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму як методологічно складного суспільного явище, яке охоплює багаторівневу систему адміністративно-правових заходів, що здійснюються органами державної влади, місцевого самоврядування та окремими інституціями громадянського суспільства шляхом використання делегованих повноважень з метою виявлення причин та умов вчинення адміністративних деліктів на автомобільному транспорті, які призводять до дорожньо-транспортного травматизму, для мінімізації або нейтралізації впливу діянь, що породжують такого роду правопорушення, пошуку шляхів, засобів ефективного впливу на потенційні чинники, які детермінують дорожньо-транспортну аварійність;

– наукові положення щодо узагальнення зарубіжного досвіду адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму



та визначення шляхів імплементації його позитивних надбань для України;

*дістало подальшого розвитку:*

– характеристика системи суб'єктів адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму та наукові положення щодо необхідності їх координації та взаємодії на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях;

– обґрунтування доцільності створення правових основ прогнозування аварійності в дорожньому русі, що сприятиме: а) моделюванню за наявних об'єктивних і суб'єктивних умов можливого ускладнення правовідносин в дорожньому русі, ймовірності вчинення правопорушень на транспорті, підвищення аварійності транспортних засобів, поширенню дорожнього травматизму; б) запобіганню виникненню причин та умов скоєння адміністративних правопорушень; в) виробленню відповідних висновків та рекомендацій, які повинні сприяти поліпшенню стану аварійності на автошляхах країни та дотриманню належного стану безпеки дорожнього руху; г) своєчасному реагуванню на виявлені негативні причини та умови, що можуть спонукати особу до вчинення адміністративного делікту на транспорті; Запропоновано доповнити Закон «Про дорожній рух» статтею 43-1 «Прогнозування аварійності в дорожньому русі»;

– характеристика адміністративно-правових заходів профілактики дорожньо-транспортного травматизму, які запропоновано розглядати у межах трьох блоків, серед яких: загально-соціальні заходи профілактики адміністративних дорожніх деліктів; організаційно-правові та спеціальні заходи, до яких віднесено прогнозування аварійності в дорожньому русі, паспортизацію дорожньої безпеки та моніторинг дорожньо-транспортної аварійності;

– характеристика основних принципів адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму, до яких віднесено принципи: законності; ефективності; наукової обґрунтованості; диференціації і індивідуалізації; узгодженості дій суб'єктів профілактики; скоординованості дій та оперативної взаємодії суб'єктів профілактики дорожньо-транспортного травматизму; пріоритету прав і законних інтересів людини і громадянина під час здійснення профілактичних заходів; пріоритету заходів профілактичного впливу перед заходами юридичної відповідальності у випадках, що не суперечать законодавству; відповідальності посадових осіб суб'єктів профілактики дорожньо-транспортного травматизму за порушення дорожнього законодавства;

**Практичне значення одержаних результатів** визначається можливістю їх використання у:

– науковій діяльності – результати дисертаційного дослідження можуть бути взяті за основу для подальшої розробки проблем ефективного застосування заходів адміністративно-правової профілактики у подоланні дорожньо-транспортної аварійності та зниження її рівня (акт впровадження у

наукову діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 25 лютого 2021 року);

– законотворчій діяльності – для розробки і вдосконалення законодавства у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд пропозицій щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, зокрема, до Закону України «Про дорожній рух», Кодексу України про адміністративні правопорушення тощо (довідка Науково-дослідного інституту публічного права від 25 лютого 2021 року);

– практичній діяльності – для вдосконалення діяльності суб'єктів адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму;

– освітній діяльності – положення й висновки дисертації знайшли застосування при викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративна відповідальність», «Безпека дорожнього руху», а також при підготовці лекцій і навчальних посібників із даних дисциплін (акт впровадження у навчальний процес Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 10 лютого 2021 року).

**Апробація результатів дисертації.** Основні ідеї, положення та висновки, узагальнені та сформульовані у дисертації, оприлюднювалися на науково-практичних конференціях, зокрема: «Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції» (м. Дніпро, 2017 р.), «Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції» (м. Дніпро, 2018 р.).

**Публікації.** Основні положення, сформульовані в дисертації, відображено у семи наукових публікаціях, чотири з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України, одна – у зарубіжному науковому виданні, а також у двох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

**Структура та обсяг дисертації.** Дисертація складається із основної частини (вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків), списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 212 сторінок, із яких 167 сторінок основного тексту. Список використаних джерел налічує 250 найменувань і займає 25 сторінок. Додатки розміщено на 6-и сторінках.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується вибір теми, визначаються мета, задачі, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукова новизна отриманих результатів, їх теоретична та практична значущість, апробація, формулюються наукові положення, які виносяться на захист.

**Розділ 1 «Загальнотеоретичні основи адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму»** складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Стан дорожньо-транспортного травматизму в Україні та фактори, що його детермінують» розглянуто дорожньо-транспортний травматизм як одну з найважливіших проблем світового рівня, на яку й досі звертається замало уваги і яка вимагає узгоджених зусиль для її ефективного та сталого розв'язання.

На підставі аналізу аварійності встановлено, що основними причинами підвищення рівня дорожньо-транспортного травматизму у 2020 році були: порушення правил маневрування (69252 ДТП); перевищення безпечної швидкості (38768 ДТП); недотримання дистанції (28259 ДТП); порушення правил проїзду перехресть (11390 ДТП); керування транспортним засобом у стані сп'яніння (4522 ДТП); порушення правил надання безперешкодного проїзду (2101 ДТП); порушення правил проїзду пішохідних переходів (2075 ДТП); виїзд на смугу зустрічного руху (1739 ДТП); перевищення встановленої швидкості руху (1620 ДТП); порушення правил зупинки і стоянки транспортного засобу (1548 ДТП); порушення правил обгону (1291 ДТП); перехід пішохідів у невстановленому місці (1086 ДТП); порушення правил утримання автодоріг та вулиць (632 ДТП); керування несправним транспортним засобом (535 ДТП); неочікуваний вихід на проїзну частину (497 ДТП); порушення правил перевезення вантажів (341 ДТП); перевтома, сон за кермом (225 ДТП); порушення правил проїзду залізничних переїздів (149 ДТП); порушення техніки безпеки пасажиром (116 ДТП); порушення правил перевезення пасажирів (96 ДТП); порушення правил проїзду великогабаритних та великовагових транспортних засобів (62 ДТП) тощо. Лише за останні три роки (2017-2020 рр.) на місцях (ділянках) концентрації ДТП сталися 950 ДТП, в яких загинуло – 87 та травмовано – 496 осіб. У зв'язку із цим визначено фактори, що детермінують дорожньо-транспортний травматизм в Україні.

У підрозділі 1.2 «Дорожньо-транспортний травматизм як загальнодержавна проблема та об'єкт адміністративно-правової профілактики» визначено поняття дорожньо-транспортного травматизму та з'ясовано його сутність через призму правових, соціальних, економічних та психологічних наслідків для суспільства та держави в цілому.

Наголошено на необхідності визнання дорожньо-транспортного травматизму в якості пріоритетного об'єкта адміністративно-правової профілактики, що являє собою сукупність заходів соціального, правового, організаційного, інформаційного та іншого характеру, спрямованих на виявлення та усунення причин та умов, що сприяють дорожньо-транспортній аварійності, а також надання виховного впливу на учасників дорожнього руху з метою недопущення скоєння ними протиправних вчинків під час переміщення вулично-шляховою мережею.

Встановлено, що державній системі адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму притаманні такі елементи, як: цілі і завдання діяльності щодо запобігання вчиненню правопорушень учасниками дорожнього руху; суб'єкти і об'єкти

профілактики; взаємозв'язок між елементами системи; форми і методи, які використовуються суб'єктами за вказаним напрямом профілактики.

У підрозділі 1.3 «Поняття, сутність та зміст адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму» з'ясовано сутність профілактики ДТП, зміст якої розкривається через виконання нею певного набору функцій та реалізації, виходячи із цього, відповідних завдань. До функцій такого виду профілактики віднесено запобіжно-регулятивну, охоронну, виховну, ідеологічну та прогностичну функції.

Сформульовано поняття та окреслено завдання адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму, серед яких: забезпечення розробки та застосування ефективних заходів запобігання адміністративним правопорушенням на автомобільному транспорті та збільшенню дорожньо-транспортної аварійності; організація об'єктивного статистичного обліку, що відображає реальний стан дорожньо-транспортного травматизму на території України, АРК, області, міста, району, селища, села тощо; забезпечення систематичного аналізу статистичних даних про адміністративні правопорушення, що призвели до підвищення рівня дорожньо-транспортної аварійності; визначення сил і засобів, необхідних для ефективної профілактики дорожньо-транспортного травматизму та відповідних правопорушень на транспорті й в дорожньому русі; матеріально-технічне забезпечення та фінансування заходів профілактики дорожньо-транспортного травматизму; забезпечення практичної реалізації комплексних і цільових програм та інших профілактичних заходів у сфері убезпечення дорожнього руху та усунення детермінант адміністративних деліктів на транспорті; правове роз'яснення серед учасників дорожнього руху чинного законодавства з питань недопущення протиправної поведінки під час просторового переміщення на вулично-шляховій мережі країни та відповідальності за вчинення дорожніх правопорушень; забезпечення інформування населення про стан профілактики дорожньо-транспортного травматизму через засоби масової інформації.

**Розділ 2 «Організаційно-правовий механізм профілактики дорожньо-транспортного травматизму»** складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Нормативно-правове регулювання профілактики дорожньо-транспортного травматизму» розглянуто та надано характеристику нормативним джерелам убезпечення дорожнього руху і зокрема профілактики дорожньо-транспортного травматизму. Доведено, що правове забезпечення застосування профілактичних заходів здійснюється за остаточним принципом, відводячи законодавцем цьому питанню другорядну роль.

Запропоновано три варіанти розв'язання проблеми створення належних правових основ профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні: по-перше, через доповнення Закону України «Про дорожній рух» окремим розділом X-A «Профілактика дорожньо-транспортного травматизму»; по-друге, шляхом прийняття Закону України «Про профілактику правопорушень»

та визначення у ньому правових основ профілактики скоєння адміністративних деліктів у дорожньому русі; по-третє, через прийняття окремого Закону України «Про профілактику дорожньо-транспортного травматизму», яким на перспективу буде закладено підвалини організації профілактичної діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, у тому числі громадських організацій, спрямованої на виявлення та усунення причин і умов, які сприяють учиненню «дорожніх» правопорушень, а також виявлення осіб, схильних до їх вчинення, та застосування до них заходів юридичного впливу до виправлення.

Підкреслено необхідність створення належних правових основ профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні, що наразі є вимогою часу, а тому взяття за основу якогось одного із запропонованих варіантів сприятиме: встановленню національних стандартів профілактичної діяльності на транспорті; розробленню та реалізації комплексних програм профілактики адміністративних «дорожніх» правопорушень, які приймаються і затверджуються на різних рівнях та ланках влади і спрямовані на забезпечення ефективності здійснення узгоджених заходів щодо профілактики правопорушень в дорожньому русі та усунення причин, що зумовили їх вчинення, та сприяли поширенню дорожньо-транспортної аварійності.

У підрозділі 2.2 «Суб'єкти адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму, їх система, функції та повноваження» здійснено аналіз інституціональної складової організаційно-правового механізму профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні. Встановлено, що систему відповідних суб'єктів у даному напрямі профілактики складають органи загальної, міжгалузевої (Міністерство інфраструктури України, Міністерство розвитку громад та територій України, Державна служба з надзвичайних ситуацій України, Укрінфрапроект), спеціально-галузевої (Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство освіти і науки України, Укравтодор), консультативно-дорадчої (Координаційна рада з безпеки дорожнього руху), громадсько-самоврядної (органи місцевого самоврядування, Всеукраїнська спілка автомобілістів, Український автомобільний альянс, Українська рада автомобілістів, Дорожній контроль, Юні інспектори руху, Асоціація безпеки дорожнього руху, Товариство учасників руху) та спеціально-функціональної (Національна поліція України, Укртрансбезпека) профілактичної компетенції.

Акцентовано увагу на необхідності удосконалення та нормативного упорядкування організації координації та взаємодії суб'єктів адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях. Доведено необхідність розробки та схвалення постановою Кабінету Міністрів України Порядку здійснення координації діяльності та взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань профілактики дорожньо-транспортного травматизму, в якому основну увагу приділити напрямам,

формам і методам реалізації спільних заходів, спрямованих на виявлення причин та умов вчинення адміністративних деліктів на автомобільному транспорті, які призводять до дорожньо-транспортного травматизму, для мінімізації або нейтралізації впливу діянь, що породжують такого роду правопорушення, пошуку шляхів, засобів ефективного впливу на потенційні чинники, які детермінують дорожньо-транспортну аварійність.

Обґрунтовано доцільність утворення на базі МВС України спеціального Науково-дослідного інституту дослідження проблем безпеки дорожнього руху, який стане спеціальною установою, спрямованою на здійснення науково-дослідних, проектно-конструкторських, експериментально-виробничих та впроваджувальних робіт у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, а також цільових досліджень з найбільш актуальних проблем належної організації дорожнього руху.

У підрозділі 2.3 «Адміністративно-правові заходи профілактики дорожньо-транспортного травматизму» наголошено на значущості адміністративно-правових заходів як головних та визначальних інструментів профілактики дорожньо-транспортного травматизму, детальна характеристика яких дозволила акцентувати увагу на необхідності широкого їх застосування у межах трьох блоків, серед яких: загально-соціальні заходи профілактики адміністративних дорожніх деліктів; організаційно-правові та спеціальні заходи. Основний акцент зроблено на характеристиці та удосконаленні спеціальних адміністративно-правових заходів профілактики дорожньо-транспортного травматизму, які через систематичність, комплексність та плановість застосування завдають більшої користі у подоланні дорожньо-транспортної аварійності.

**Розділ 3 «Напрями оптимізації адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму»** складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Використання зарубіжного досвіду в удосконаленні адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму» на основі узагальнення кращих зарубіжних практик забезпечення дорожнього руху досліджено особливості організації адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму у країнах розвинутої автомобілізації та доведено, що профілактичним заходам надано пріоритет у порівнянні із заходами адміністративно-примусового характеру. Серед таких заходів у провідних країнах світу переважають: а) розвиток немоторизованих видів пересування; б) розвиток загально суспільного пасажирського транспорту; в) введення плати за використання особистого автомобіля в місті, що є заходом дестимулювання, спрямованого на зменшення використання особистих транспортних засобів; г) зонування територій міст; д) розвиток вулично-дорожньої мережі; е) якісне інформаційне забезпечення дорожнього руху; ж) перспективна технічна організація руху; з) створення безпечного дорожнього середовища; к) проведення громадського моніторингу оцінки масових заходів з профілактики дорожньо-транспортного

травматизму, з'ясування відношення різних соціовікових груп до даних заходів тощо.

На підставі проведеного аналізу запропоновано конкретні пропозиції щодо запозичення для України позитивного зарубіжного досвіду адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму.

У підрозділі 3.2 «Шляхи вдосконалення вітчизняного законодавства та практики його реалізації у сфері адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму» наголошено на ключових проблемах забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні та ролі заходів адміністративно-правової профілактики в їх розв'язанні.

Особливу увагу приділено адміністративно-правовій профілактиці дитячого дорожньо-транспортного травматизму, яка повинна будуватися на таких концептуальних положеннях, як: – забезпечення високої якості знань ПДР як основи дорожньої безпеки дітей, що може бути досягнуто тільки шляхом систематичності реалізованих заходів; – безперервність опрацювання питань дорожньої безпеки, їх обов'язкове повторення на всіх щаблях шкільної освіти та забезпечення організації за допомогою технології спіралеподібного розгортання (концентричної системи навчання); – ступеневий підхід у формуванні знань, вмінь та навичок дорожньої освіти дітей з врахуванням вікових особливостей та спрямованістю на розуміння важливості їх правильної поведінки на проїжджій частині; почуття відповідальності при вирішенні проблем, пов'язаних із забезпеченням транспортної безпеки; усвідомлення проблем і небезпек, що можуть бути пов'язані з проїзною частиною та автомобілями.

Запропоновано шляхи удосконалення адміністративно-деліктного законодавства у сфері дорожньої безпеки та підвищення ефективності адміністративної відповідальності за правопорушення, які детермінують дорожньо-транспортний травматизм.

## ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання наукового завдання щодо вдосконалення теоретичних засад, організаційно-правового механізму та особливостей здійснення адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків. Основні з них такі:

1. Дорожньо-транспортний травматизм визначено в якості інтегрального компонента безпеки дорожнього руху, стан якого є прямим показником ефективності чи неефективності реалізації нормотворчих та правозастосовних заходів, спрямованих на виключення реальних і потенційних загроз для учасників дорожнього руху, ступеня та якості їх захищеності від дорожньо-

транспортних пригод та їх наслідків.

На підставі аналізу дорожньо-транспортних пригод виявлено, що розміри аварійності знаходяться в прямій залежності від наступних основних факторів, що детермінують дорожньо-транспортний травматизм в Україні: чисельність населення та транспортних засобів; ступінь розвитку дорожньо-транспортних мереж та їх технічний стан; структура та обсяг транспортних потоків; технічний стан парку транспортних засобів; культура і дисципліна учасників дорожнього руху, в тому числі рівень професійної підготовки водіїв; морально-етичні норми учасників дорожнього руху; система невідворотності покарання за скоєні порушення ПДР; взаємодія транспортних засобів різного призначення та відомчої належності; недосконалість чинного законодавства, що регламентує організацію пішохідного руху і нагляд за ним; властивості технічних, організаційних та інформаційних систем убезпечення дорожнього руху; низький рівень реалізації профілактичних заходів.

2. Обґрунтовано необхідність визнання дорожньо-транспортного травматизму в якості пріоритетного об'єкта адміністративно-правової профілактики, що зумовлено запобіжним характером профілактичних заходів, які на ранніх стадіях унеможливають скоєння ДТП, сприяють підвищенню правосвідомості учасників дорожнього руху, формуванню у них безпечних навичок поведінки на вулично-дорожній мережі, визначенню потенційно-небезпечні об'єкти дорожньої інфраструктури, місць концентрації дорожньо-транспортних пригод та аварійних ділянок, пошуку шляхів ефективного впливу на потенційні фактори, які детермінують дорожньо-транспортну аварійність.

3. Адміністративно-правову профілактику дорожньо-транспортного травматизму визначено як методологічно складне суспільне явище, яке охоплює багаторівневу систему адміністративно-правових заходів, що здійснюються органами державної влади, місцевого самоврядування та окремими інституціями громадянського суспільства шляхом використання делегованих повноважень з метою виявлення причин та умов вчинення адміністративних деліктів на автомобільному транспорті, які призводять до дорожньо-транспортного травматизму, для мінімізації або нейтралізації впливу діянь, що породжують такого роду правопорушення, пошуку шляхів, засобів ефективного впливу на потенційні чинники, які детермінують дорожньо-транспортну аварійність.

Сутність адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму розкривається через виконання нею певного набору функцій та реалізації, виходячи із цього, відповідних завдань. До функцій такого виду профілактики віднесено запобіжно-регулятивну, охоронну, виховну, ідеологічну та прогностичну функції.

4. Піддано науковому аналізу нормативно-правові засади профілактики дорожньо-транспортного травматизму, на підставі чого засвідчено необхідність систематизації дорожнього законодавства (шляхом інкорпорації та об'єднання таких правових актів в один документ з умовною назвою



«Основи дорожнього законодавства та його безпеки»), що сприятиме: забезпеченню взаємозв'язку і цілісності нормативного масиву правил, норм і стандартів у сфері дорожнього руху та його безпеки; виявленню та усуненню наявних протиріч, прогалин і невідповідностей між правовими нормами; підвищенню ефективності практичного застосування нормативних приписів щодо запобігання дорожньо-транспортного травматизму та подолання аварійності на автомобільному транспорті; створенню єдиної правової бази, що регулюватиме у тому числі й питання попередження правопорушень, яка здійснюватиметься в систематичній, багаторівневій, логічній та органічній послідовності з конкретною метою в якості самостійної галузі діяльності; забезпеченню раціонального розподілу функцій між суб'єктами системи профілактики дорожньо-транспортного травматизму, налагодженню між ними взаємодії та координації; належному розподілу функцій щодо збирання, оброблення інформації та надсилання результатів аналізу на відповідні управлінські рівні системи профілактики дорожньо-транспортного травматизму; раціональній побудові системи прийняття управлінських рішень із закріпленням персональної відповідальності за їх виконання.

5. Розглянуто інституціональну складову організаційно-правового механізму профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні та встановлено, що характерною особливістю відповідних суб'єктів є наділення їх владними повноваженнями щодо виявлення та усунення чинників, які впливають на стан дорожньо-транспортної аварійності та рівень протиправної поведінки учасників дорожнього руху, застосування запобіжних адміністративно-правових заходів, притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності за вчинені ними дорожні правопорушення, постійна координація їхньої роботи в межах системи суб'єктів профілактики адміністративних деліктів на транспорті.

6. Надано характеристику адміністративно-правовим заходам профілактики дорожньо-транспортного травматизму, які запропоновано розглядати у межах трьох блоків, серед яких: загально-соціальні заходи профілактики адміністративних дорожніх деліктів; організаційно-правові та спеціальні заходи, до яких віднесено прогнозування аварійності в дорожньому русі, паспортизацію дорожньої безпеки та моніторинг дорожньо-транспортної аварійності.

7. Розглянутий зарубіжний досвід застосування заходів адміністративно-правової профілактики правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху дозволив запропонувати можливі шляхи імплементації його окремих положень у правотворчу та правозастосовну практику України через: – унормування правового статусу участі в дорожньому русі різних видів електротранспорту таких, як електровелосипеди, електросамокати, гірборди, гіроскутери, моноколеса, електроскейти, дрифт-карти, електроцикли, електробайки, електроквадроцикли, дитячі електроавтомобілі тощо, шляхом, насамперед, внесення змін і доповнень до Закону України «Про дорожній рух» та Правил дорожнього руху; – забезпечення обов'язкового медичного обстеження водія

перед виходом на маршрут на автомобільному транспорті загального користування; – активне запровадження заходів інженерно-технічного характеру, які включатимуть облаштування ділянок дорожнього руху дорожніми огороженнями, засобами фотовідеофіксації порушень ПДР, які працюють в автоматичному режимі, використання пересувних лабораторій нагляду за експлуатаційним станом вулично-дорожньої мережі, цільовий нагляд в сфері дотримання встановлених нормативів безпеки і вимог до конструкції та технічного стану транспортного засобу; проектування вулично-шляхової мережі та забезпечення організації руху транспорту з урахуванням безпеки всіх учасників дорожнього руху.

8. Зауважено, що процес підвищення ефективності адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму слід здійснювати в комплексі, а саме:

1) забезпечити прийняття та реалізацію Державної програми профілактики дорожньо-транспортного травматизму, в якій програмно-цільовими заходами охопити усі проблемні напрями забезпечення дорожньої безпеки та зменшення рівня дорожньо-транспортної аварійності в країні;

2) доповнити Закон України «Про дорожній рух» *статтею 43-2 «Моніторинг дорожньо-транспортної аварійності»* наступного змісту:

*«1. Моніторинг дорожньо-транспортної аварійності проводиться спеціально уповноваженими суб'єктами забезпечення безпеки дорожнього руху в межах їх компетенції за винятком оцінки ними ефективності своєї діяльності.*

*2. Моніторинг дорожньо-транспортної аварійності проводиться з метою отримання, збирання, оброблення, збереження та аналізу інформації про стан дорожньо-транспортного травматизму в межах країни та певної адміністративно-територіальної одиниці, ефективність застосування профілактичних заходів, потенційно-небезпечні об'єкти дорожньої інфраструктури, місця концентрації дорожньо-транспортних пригод та аварійних ділянок, оцінки та прогнозування стану дорожньої безпеки і ступеня небезпечності учасників дорожнього руху та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень у дорожній галузі.*

*3. Моніторинг дорожньо-транспортної аварійності є складовою частиною загальнодержавної системи профілактики правопорушень на транспорті. Порядок організації та проведення моніторингу дорожньо-транспортної аварійності встановлюється Кабінетом Міністрів України»;*

3) створити правові основи паспортизації шляхом внесення змін і доповнень до Закону України «Про дорожній рух» та прийняття постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок складання і використання паспортів дорожньої безпеки адміністративно-територіальної одиниці», яка б визначала порядок та методику здійснення дорожньої паспортизації;

4) створити належне нормативне підґрунтя застосування заходів профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму, встановити

адміністративну відповідальність за невиконання або неналежне виконання такого виду профілактичних заходів;

5) удосконалити адміністративно-деліктне законодавство у сфері дорожньої безпеки шляхом: а) заміни накладення адміністративного стягнення за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху у вигляді адміністративного арешту, як такого, що не сприяє досягненню мети адміністративного покарання, не має виховного характеру та часто є неефективним, на виконання окремих робіт (громадських, виправних, суспільно корисних). Доведено перспективність останніх, що мають більший виховний потенціал, суспільно корисну мету, застосовуються на тривалий період та можуть бути більш ефективними для територіальних громад; б) встановлення адміністративної відповідальності за порушення правил, норм і стандартів при утриманні автомобільних доріг і вулиць, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху чи позначення на автомобільних дорогах і вулицях місць провадження робіт, що спричинили виникнення дорожньо-транспортної пригоди, шляхом внесення змін до ч. 4 статті 140 КУпАП; в) доповнення статті 38 КУпАП новою частиною, якою передбачити можливість призупинення перебігу строків давності притягнення до адміністративної відповідальності осіб, за вчинення правопорушень, передбачених статтею 130 КУпАП, і навмисне затягування термінів розгляду справи про адміністративне правопорушення та накладення адміністративного стягнення, з метою забезпечення невідворотності адміністративної відповідальності за порушення ПДР; г) доповнення глави 22 КУпАП положенням про запобігання зловживанню правами з боку особи, щодо якої ведеться провадження у справі про адміністративне правопорушення; д) доповнення статті 35 КУпАП додатковим переліком обставин, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, зокрема: наявність матеріального збитку, заподіяного під час адміністративного правопорушення; демонстративний, цинічний характер вчиненого правопорушення; систематичне (більше трьох разів протягом року) або злісне (понад п'ять разів протягом року) порушення особою правил дорожнього руху; невиконання обов'язків, передбачених у зв'язку із вчиненням дорожньо-транспортної пригоди; створення особою, щодо якої ведеться провадження у справі про адміністративне правопорушення, перешкод для швидкого, повного, об'єктивного і своєчасного розгляду справи про адміністративне правопорушення; е) створення законодавчо збалансованої системи ефективного покарання за порушення правил дорожнього руху, забезпечення невідворотності адміністративної відповідальності за такі порушення.

## СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:*

1. Дженчако Т.М. Координація суб'єктів адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму: сутність та напрями удосконалення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 2. Том 2. С. 307-312.
2. Дженчако Т.М. Використання зарубіжного досвіду як умова удосконалення адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму. *Юридична наука*. 2019. №11. С. 231-236.
3. Дженчако Т.М. Дорожньо-транспортний травматизм як об'єкт адміністративно-правової профілактики. *Юридична наука*. 2019. №12. С. 187-193.
4. Дженчако Т.М. Поняття та принципи адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму. *Юридична наука*. 2020. № 4. С. 187-193.
5. Дженчако Т.М. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні та шляхи його удосконалення. *KELM*. 2020. № 3-2. С. 102-106 (Республіка Польща).

*Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:*

6. Дженчако Т.М. Систематизація дорожнього законодавства як передумова вдосконалення адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму. *Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції (Дніпро, 30 травня 2017 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 138-140.
7. Дженчако Т.М. Місце та роль моніторингу серед спеціальних заходів адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму. *Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 30 жовт. 2018 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 296-298.

## АНОТАЦІЯ

**Дженчако Т.М. Адміністративно-правова профілактика дорожньо-транспортного травматизму в Україні.** – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України. – Дніпро, 2021.

Дисертацію присвячено аналізу існуючих наукових підходів,

законодавства України і практики його реалізації з метою вдосконалення теоретичних засад, організаційно-правового механізму та особливостей здійснення адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні, а також окреслення шляхів її вдосконалення.

У роботі розглянуто дорожньо-транспортний травматизм як одну з найважливіших проблем світового рівня, на яку й досі звертається замало уваги і яка вимагає узгоджених зусиль для її ефективного та сталого розв'язання. Визначено фактори, що детермінують дорожньо-транспортний травматизм в Україні.

Обґрунтовано необхідність визнання дорожньо-транспортного травматизму в якості пріоритетного об'єкта адміністративно-правової профілактики.

Сформульовано поняття адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму як методологічно складного суспільного явища, яке охоплює багаторівневу систему адміністративно-правових заходів, що здійснюються органами державної влади, місцевого самоврядування та окремими інституціями громадянського суспільства шляхом використання делегованих повноважень з метою виявлення причин та умов вчинення адміністративних деліктів на автомобільному транспорті, які призводять до дорожньо-транспортного травматизму, для мінімізації або нейтралізації впливу діянь, що породжують такого роду правопорушення, пошуку шляхів, засобів ефективного впливу на потенційні чинники, які детермінують дорожньо-транспортну аварійність.

Розглянуто та надано характеристику нормативним джерелам забезпечення дорожнього руху і зокрема профілактики дорожньо-транспортного травматизму. Надано характеристику адміністративно-правовим заходам профілактики дорожньо-транспортного травматизму, які запропоновано розглядати у межах трьох блоків, серед яких: загально-соціальні заходи профілактики адміністративних дорожніх деліктів; організаційно-правові та спеціальні заходи, до яких віднесено прогнозування аварійності в дорожньому русі, паспортизацію дорожньої безпеки та моніторинг дорожньо-транспортної аварійності. Вивчено зарубіжний досвід застосування заходів адміністративно-правової профілактики правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху, який дозволив запропонувати можливі шляхи імплементації його окремих положень у правотворчу та правозастосовну практику України.

Сформульовано низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму.

**Ключові слова:** адміністративне правопорушення, адміністративно-правова профілактика, адміністративно-правові заходи, безпека дорожнього руху, дорожньо-транспортна аварійність, дорожньо-транспортна пригода, дорожньо-транспортний травматизм, методи профілактики, профілактика правопорушень, учасники дорожнього руху, форми профілактики.

## SUMMARY

**Dzhenchako T. M. Administrative and legal prevention of road traffic injuries in Ukraine.** – *The manuscript.*

The Dissertation is for candidate degree of legal sciences on specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law. – Dnipropetrovskiy State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Dnipro, 2021.

The dissertation is devoted to the analysis of existing scientific approaches, legislation of Ukraine and practice of its implementation in order to improve the theoretical foundations, organizational and legal mechanism and features of administrative and legal prevention of road traffic injuries in Ukraine, as well as outlines ways to improve it.

The paper considers road traffic injuries as one of the most important problems of the world level, to which little attention is still paid and which requires concerted efforts for its effective and sustainable solution. Factors that determine road traffic injuries in Ukraine are identified.

The necessity of recognizing road traffic injuries as a priority object of administrative and legal prevention is substantiated.

The concept of administrative and legal prevention of road traffic injuries as a methodologically complex social phenomenon, which covers a multilevel system of administrative and legal measures carried out by public authorities, local governments and individual civil society institutions through the use of delegated powers to identify the causes and conditions of administrative torts on road transport, which lead to road traffic injuries, to minimize or neutralize the impact of acts that give rise to such offenses, search for ways, means of effective influence on potential factors that determine road accidents.

The normative sources of road safety and in particular the prevention of road traffic injuries are considered and characterized. The description of administrative and legal measures for the prevention of road traffic injuries is given, which are proposed to be considered within three blocks, including: general social measures for the prevention of administrative road torts; organizational, legal and special measures, which include forecasting accidents in traffic, certification of road safety and monitoring of road accidents. The foreign experience of application of measures of administrative and legal prevention of offenses in the field of road safety is studied, which allowed to suggest possible ways of implementation of its separate provisions in law-making and law-enforcement practice of Ukraine.

A number of proposals and recommendations aimed at improving the effectiveness of administrative and legal prevention of road traffic injuries have been formulated.

**Key words:** *administrative offense, administrative and legal prevention, administrative and legal measures, road safety, traffic accident, traffic accident, traffic injury, methods of prevention, crime prevention, road users, forms of prevention.*